

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Шперун Х. В.

ВСТУП

У перші роки незалежності України спостерігалось зростання населення через масову репатріацію українців, кримських татар та вихідців з України інших національностей, що незважаючи на тогочасний негативний природний приріст населення держави, частково компенсував демографічні втрати. Проте, згодом потік репатріантів зменшився, а масова еміграція українців за кордон набула сезонного та циркулярного характеру, що стало головним фактором як позитивних, так і негативних наслідків міграційних процесів для держави і суспільства (зокрема таких, як депопуляції, зменшення безробіття, приток валютних надходжень, порушення сімейних зв'язків, погіршення освітньо-кваліфікаційної структури робочої сили, обмежене використання потенціалу української діаспори для розвитку країни та ін.). Протягом свого розвитку міграційна політика в Україні характеризується відсутністю ефективних програм репатріації та залучення висококваліфікаційних спеціалістів з інших країн, поглибленням регіональних диспропорцій та уповільненням розвитку депресивних регіонів, імміграційною непривабливістю країни, збільшенням потоку нелегальної міграції та ін.¹

Досліджуючи фактори, які зумовлюють значну активізацію міграційних процесів в Україні в останні роки ми можемо виділити серед них наступні: тимчасова окупація АР Криму та окремих районів Донецької і Луганської областей у 2014 р., спрощення виїзду громадян до ЄС з 2017 р., російське повномасштабне вторгнення у 2022 р. і як наслідок – мінування територій, знищення житлового фонду, цивільної інфраструктури, медичних та освітніх закладів, втрата джерел доходів та робочих місць, економічна нестабільність, інфляція, перевантаження соціальних послуг у приймаючих громадах, проблеми з адаптацією внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) у нових місцях проживання через складнощі з працевлаштуванням, житлом та інтеграцією, зміни у структурі населення, переміщення бізнесу у більш безпечні регіони та ін.

Складність дослідження основних тенденцій міграційних процесів зумовлюється також відсутністю з 2001 р. перепису населення в Україні,

¹ Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 р. №482-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 11.01.2025)

ускладненість обстеження чисельності та складу населення України в період пандемії COVID-19, відсутності єдиних статистичних показників щодо українських біженців на території іноземних країн та ін.

Отже, актуальність дослідження міграційних процесів в Україні у воєнний та післявоєнний період зумовлена безпрецедентними масштабами вимушеного переміщення населення в умовах російсько-української війни, що впливає на демографічну ситуацію, ринок праці та соціальну стабільність країни. Вивчення цих процесів є необхідним для розробки ефективної державної політики з управління міграцією, забезпечення реінтеграції громадян і відновлення економіки у післявоєнний період.

1. Міграції процеси в Україні

Припинення бойових дій та скасування воєнного стану прогнозовано не зупинить масштабні міграційні процеси в країні, оскільки післявоєнна міграція в Україні може зумовлюватися складними демографічними та соціально-економічними процесами, наслідками воєнних дій, руйнуванням інфраструктури та змінами на ринку праці. Однією з ключових тенденцій є повернення значної частини громадян, які були вимушені виїхати за кордон, та внутрішнє переміщення українців, оскільки частина ВПО не має можливості повернутися до місць постійного проживання через руйнування житла або нестабільної безпекової ситуації у випадку замороження російсько-української війни. Крім того, можливе зростання трудової міграції, спричинене економічними труднощами та потребою у відновленні засобів до існування, що посилює залежність від зовнішніх ринків праці (насамперед у країнах ЄС) та повернення до регіонів з відновленою економікою.

За звичайних умов міграція має як негативні так і позитивні наслідки для країни, так, на думку А.Н Білана та С.М. Мельничука «адекватна державна міграційна політика необхідна, з одного боку, для мінімізації зумовлених міграцією ризиків, а з іншого – для використання значного позитивного потенціалу цього процесу в інтересах розвитку держави»².

Слід зауважити, що міграційна криза зумовлена повномасштабною війною рф проти України у переважній більшості характеризується негативними наслідками, зокрема, такими як:

– міграція через війну часто призводить до стику різних культур, релігій та етнічних груп, що може спричинити соціальну напругу, а проблеми адаптації до нових умов, соціальної інтеграції та стигматизації

² Білан А.Н., Мельничука С.М. Державна міграційна політика України в умовах глобальних викликів: правові питання. Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. 2023. Вип.2(102). С. 24-34 URL: <https://luhbulletin.dnuvs.ukr.education/index.php/main/article/view/102/95> (дата звернення: 14.01.2025)

мігрантів можуть призводити до міжетнічних та міжкультурних конфліктів або втрати культурної ідентичності українських біженців в результаті асиміляції із країною перебування;

- масовий притік біженців та внутрішньо переміщених осіб створюють значне навантаження на соціальні служби, медичну інфраструктуру та освітні установи, що може призвести до недостатньої підтримки для новоприбулих і погіршення умов життя для населення країни перебування та приймаючих територіальних громад України (наприклад, виникає необхідність надання додаткової медичної та психологічної підтримки біженцям та ВПО, забезпечення належними побутовими умовами, робочими місцями та ін.);

- економічні труднощі через додаткові витрати на підтримку біженців і ВПО, зокрема, витрати на соціальні програми та розвиток інфраструктури, зниження рівня заробітних плат та зростання конкуренції на ринку праці;

- мігранти можуть стати жертвами експлуатації, особливо жінки та діти, через відсутність правового захисту або обмежений доступ до юридичних послуг, що також може сприяти розвитку нелегальної міграції, торгівлі людьми та організованій злочинності;

- старіння населення та зменшення його численності, оскільки значну кількість українських біженців складають жінки репродуктивного віку та діти, що створює дефіцит робочої сили та зміни у демографічній структурі. Зокрема, вторгнення РФ на території підконтрольні українському уряду в т.ч. зумовило значне погіршення демографічного потенціалу країни, адже як зауважують Є.М. Лібанова, О.В. Позняк та О.І. Цимбал «Починаючи з кінця 2022 р. очікується помітне зниження народжуваності через відкладення народжень значними контингентами населення у кризовий період: на додачу від надсмертності, викликаной COVID-19, з'явилася надсмертність унаслідок бойових дій, цілеспрямованого знищення цивільного населення окупантами та погіршення умов життя значних контингентів населення. Однак вирішальним чинником формування сучасних та потенційних демографічних втрат є міграційні процеси»³;

- притік мігрантів може призвести до зростання політичної поляризації в країні, зокрема щодо питань національної безпеки, культурної ідентичності та прав мігрантів, що може викликати конфлікти між різними політичними групами, також, погана інтеграція мігрантів або їхнього соціального маргіналізування впливають на виникнення груп, які підтримують радикальні чи екстремістські погляди, що ускладнює процес державної стабільності та ін.

³ Лібанова Є.М., Позняк О.В., Цимбал О.І. Масштаби та наслідки вимушеної міграції населення України внаслідок збройної агресії російської федерації. *Демографія та соціальна економіка*. 2022, № 2 (48). С. 38.

2. Загальні тенденції воєнної та післявоєнної міграції в Україні

За даними Міністерства соціальної політики України станом на початок 2025 р. офіційно зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб в країні складає 4,9 млн. осіб⁴ (наразі, найбільшу кількість біженців складають вимушені переселенці з Донецької та Харківської областей – у сукупності більше 1 млн.), серед них 59,9% складають жінки, 40,1% – чоловіки, а працездатні особи 31-50 р. – до 27 %⁵. За показниками Звіту про внутрішнє переміщення населення в Україні (опитування загального населення) Міжнародної організації міграції ключовими висновками щодо ВПО станом на квітень 2024 р. є наступні: фактична чисельність ВПО складає 4,9 млн. осіб, ВПО які повернулися до місця проживання – 4.7 млн. осіб; найбільшу кількість ВПО приймають Харківська (12 %) та Дніпропетровська обл. (14 %), самий значний потік переміщень відмічається всередині таких територіально-адміністративних областей, як Харківській (85 %) та Запорізькій обл. (91 %) (рис.1); 60 % ВПО висловили намір повернутися до місця постійного проживання після закінчення війни, 57% висловили намір залишитися у поточному місці перебування на найближчий час; 82% ВПО перебувають поза постійним місцем проживання понад 1 рік; значний % ВПО змушені вдатися до радикальніших стратегій подолання фінансово-побутових проблем (працевлаштування на низькооплачувану роботу, продаж особистого майна, неоплата оренд і т.д.); найпоширенішими потребами є потреба у продовольстві (39%), одязі (25%), засобах гігієни (21 %) та ін. ⁶

За результатами дослідження Центру економічної стратегії кількість українських біженців станом на листопад 2024 р. склала 5,2 млн. українців, що на 300 тис. осіб більше ніж на початку 2024 р. (аналітична записка ґрунтується на відкритих даних та опитуванні агенції Info Sapiens)⁷.

⁴ Внутрішньо переміщені особи. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html> (дата звернення: 14.01.2025)

⁵ Мінсоцполітики оприлюднило статистику про кількість ВПО в Україні за областями. Антикризисний медіа-центр. URL: <https://acmc.ua/minsoczpolitiku-oprylyudnylo-statystyku-pro-kilkist-vpo-v-ukrayini-za-oblastyamy/> (дата звернення: 12.01.2025)

⁶ Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні (опитування загального населення) Міжнародної організації міграції(квітень 2024 р.) URL: https://dm.iom.int/sites/g/files/tmzbd1461/files/reports/IOM_UKR_GPS_Internal%20Displacement%20Report_Round%2016_UA_June%202024.pdf (дата звернення: 10.01.2025)

⁷ Українські біженці після трьох років за кордоном. Четверта хвиля дослідження (аналітична записка). Центр економічних стратегій. URL: https://ces.org.ua/refugees_fourth_wave/ (дата звернення: 04.01.2025)

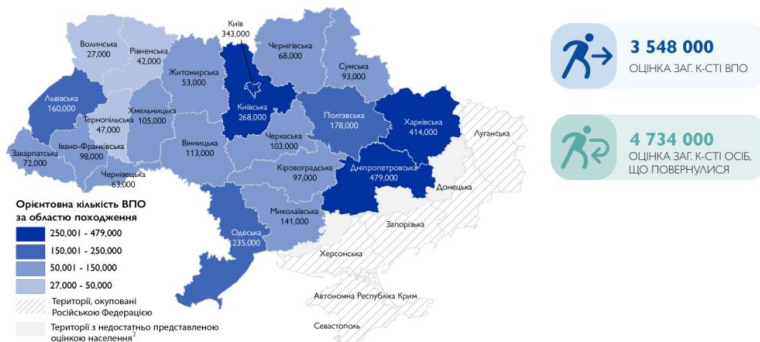

Рис. 1. Оцінка фактичної чисельності ВПО за областями переміщення (з відкритих джерел, за матеріалами Звіту про внутрішнє переміщення населення в Україні Міжнародної організації міграції (квітень 2024 р.), https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_UKR_GPS_Internal%20Displacement%20Report_Round%202016_UA_June%202024.pdf)

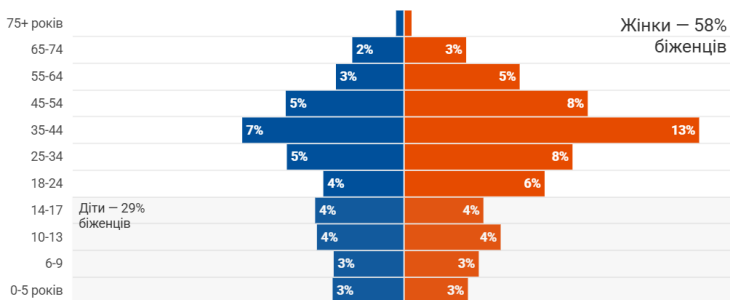
Ключовими висновками щодо українських біженців станом на квітень 2024 р. є наступні: до країн ЄС виїхало 3,9 млн. українців (3,7 млн. через західні кордони, 0,2 млн. – через росію та білорусь), 1,3 млн. українських біженців виїхало до рф та білорусі; зменшився відсоток українських біженців які планують повернення в Україну – 43 % (у грудні 2022 р. такий відсоток складав 74%)⁸; прогнозована кількість українських біженців, які залишаться закордоном після припинення бойових дій складаю 1,2-2,7 млн. осіб, що зумовлено погіршенням безпекової ситуації, руйнацією житлового фонду, цивільної інфраструктури, низьким рівнем життя, складнощами із пошуком роботи та ін.; найбільша кількість українських біженців проживає у Німеччині (27 %), Польщі (23 %) та Чехії (9,2%); збільшилася кількість дорослих чоловіків-біженців – 27 %; відмічаються сезонні коливання відтоку та повернення українських біженців до України (зокрема, весною відмічається більший % повернення ніж виїзду, літом – короткотривалі виїзди, восени-зимою – % виїзду збільшується); 58 % біженців – це дорослі жінки, 29 % – діти (рис. 2); найбільшу кількість біженців складають жителі східних та північних регіонів – 50,6%; кластерний склад українських біженців включає наступні групи: «патріотичні» (в переважній більшості планують повернення до України, мінімальні зв'язки із країною перебування) – 28%; «квазітрудові мігранти» (покинули країну більше з економічних чим з безпекових причин, незначна кількість планує повернення) – 25%,

⁸ Там само.

«класичні біженці» (жінки з дітьми, киї виїхали у перші місяці війни, більшість успішно інтегрувалася до життя в країні перебування) – 22% та «люди з зони бойових дій» (найбільший % тих, хто планує повернення) – 26%; значно знизилася кількість біженців, яким більше подобається жити в Україні, ніж в країні перебування – 19%; більшість українських біженців станом на кінець 2024 р. досягли рівня добробуту, який вони мали на початок повномасштабної війни; після скасування воєнного стану прогнозується виїзд до 0,5 млн. чоловіків для возз'єднання з членами сім'ї; тенденції щодо повернення залежать від таких показників, як «стать, вік, сімейний стан, освіта, країна перебування, наявність дітей, регіон та тип населеного пункту в Україні, з якого виїхав респондент, чи перебуває рідний регіон у зоні бойових дій, поточна зайнятість та зайнятість до війни, поточний рівень доходів та рівень доходів до війни»⁹.

Більшість українських біженців – жінки

Статеві-вікова структура українських біженців за кордоном у грудні 2024: чоловіки та жінки

Джерело: розрахунки ЦЕС опитування Info Sapiens на замовлення ЦЕС, лис—гру 2024
Завантажити дані у форматі CSV Відкрити графік у новій вкладці

Рис. 2. Статеві-вікова структура біженців за кордоном у грудні 2024 р. (з відкритих джерел, за матеріалами Центру економічної стратегії, https://ces.org.ua/refugees_fourth_wave/)

3. Виклики та перспективи розвитку міграційної політики України у післявоєнний період

Міграційна політика держави має цілеспрямований та регулюючий характер, відзначається системністю, концептуальністю, організаційною багаторівневістю, соціально-економічною орієнтованістю, гнучкістю і адаптивністю, має євроінтеграційний вектор, спрямована на зменшення

⁹ Українські біженці після трьох років за кордоном. Четверта хвиля дослідження (аналітична записка). Центр економічних стратегій. URL: https://ces.org.ua/refugees_fourth_wave/ (дата звернення: 04.01.2025)

ризиків нелегальної міграції та інших негативних аспектів, водночас використовуючи потенціал міграції. Міграційна політика включає в себе нормативний, інституційний та матеріальний блоки і здійснюється на місцевому, регіональному, загальнодержавному та міжнародному рівні¹⁰. Отже, враховуючи зауважене визначимо наступне поняття «міграційна політика» – це цілеспрямована діяльність держави та громадянського суспільства, що включає систему правових, адміністративних, економічних та соціальних заходів, спрямованих на регулювання міграційних процесів, управління міграційними потоками, забезпечення національної безпеки, соціальної стабільності та використання міграційного потенціалу для сталого розвитку країни в умовах глобальних і регіональних викликів.

Як зазначено у Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 р. (далі – Стратегія) «в умовах глобальної інтенсифікації міграційних процесів, активної участі населення України в таких процесах зростає необхідність ефективного державного регулювання в зазначеній сфері, яке є передумовою використання позитивного потенціалу міграції з метою розвитку, мінімізації її негативних наслідків, забезпечення прав і свобод мігрантів та усього населення. У зв'язку з цим удосконалення міграційної політики повинно бути одним із пріоритетів державної політики»¹¹.

Враховуючи обставини повномасштабної російсько-української війни до стратегії було внесено відповідні зміни, які спрямовані на забезпечення безпеки держави, участі її у міжнародних відносинах, покращення системи державного управління, підвищення стандартів життя та повернення всіх громадян України, які перебувають за кордоном шляхом розроблення ефективних програм та механізмів заохочення їх до повернення.

Серед цілей Стратегії у сфері міграції та мобільності населення України виділяють, легітної міграції в Україну, запобігання нелегальній міграції, міжнародного захисту виділяють: «знизити адміністративні бар'єри для свободи пересування населення України; зменшити негативні наслідки еміграції з України та збільшити її позитивний вплив на розвиток держави; створити необхідні умови для повернення та реінтеграції в українське суспільство громадян України, які є трудовими мігрантами та/або яким надано за кордоном тимчасовий захист; сприяти легальній міграції в Україну, узгодженій із соціальною політикою та

¹⁰ Білан А.Н., Мельничука С.М. Державна міграційна політика України в умовах глобальних викликів: правові питання. Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. 2023. Вип.2(102). С. 27 URL: <https://luhbulletin.dnuvs.ukr.education/index.php/main/article/view/102/95> (дата звернення: 14.01.2025)

¹¹ Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 р. №482-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 11.01.2025)

економічним розвитком держави; забезпечити успішну інтеграцію іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, в українське суспільство; ефективно використовувати систему видачі віз та можливості консульських установ для управління міграцією; здійснювати прикордонний контроль осіб, адаптований до змінних міграційних потоків та можливостей інтегрованого управління кордонами; посилити контроль за дотриманням міграційного законодавства всередині держави; забезпечити повагу до людської гідності осіб, що повертаються, заохочуючи їх до добровільного повернення, запровадити належний механізм та програми регуляризації нелегальних мігрантів, забезпечити захист прав і інтересів населення України, яке вимушене було покинути свої домівки через широкомасштабну військову агресію та ін.»¹².

Стратегія відмічається як перевагами (гуманітарний підхід, сприяння легальній міграції та реінтеграції громадян, посилення регулювання прикордонного контролю та контролю за міграційним законодавством) так і недоліками (наявні адміністративних бар'єрів, повільна інтеграція іноземців, малоефективні програми реінтеграції, складність імплементації механізму регулювання нелегальних мігрантів, обмежені ресурси на її реалізацію, складності працевлаштування іноземців, які отримали освіту в Україні).

На нашу думку, адаптація напрямків Концепції державної міграційної політики¹³ до потреб післявоєнного відновлення держави полягає у наступному:

1. Удосконалення законодавчої бази (гармонізація законодавства щодо внутрішньої та зовнішньої трудової міграції відповідно до стандартів ЄС та міжнародного права, розширення правових механізмів додаткового та тимчасового захисту осіб, що вимушено залишили Україну або втратили можливість повернутися, адаптація політики протидії нелегальній міграції до нових викликів у сфері безпеки та післявоєнного відновлення).

2. Управління міграційними потоками та інтеграція мігрантів (перегляд квот імміграції з урахуванням відбудови економіки, дефіциту кадрів та демографічної ситуації, сприяння поверненню громадян України, що були вимушеними мігрантами або отримали тимчасовий захист за кордоном, інтеграція іноземних спеціалістів та мігрантів у ключові сфери економіки, включаючи будівництво, охорону здоров'я та освіту).

¹² Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 р. №482-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 11.01.2025)

¹³ Про Концепцію державної міграційної політики: Указ Президента України від 30.05.2011 р. №62/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/622/2011#top> (дата звернення: 12.01.2025)

3. Свобода пересування та правовий захист (спрощення адміністративних процедур для повернення громадян України та реінтеграції у суспільство, забезпечення соціального та правового захисту громадян України, що працюють за кордоном, через міжнародні договори, розширення можливостей доступу мігрантів до освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг).

4. Запобігання дискримінації та забезпечення соціальної стабільності (протидія расизму, ксенофобії та дискримінації щодо мігрантів через інформаційні кампанії та правозахисні механізми, залучення місцевих громад до програм соціальної адаптації та підтримки мігрантів, регулювання територіального розміщення мігрантів з урахуванням соціально-економічних потреб регіонів).

5. Розвиток міжнародної співпраці (посилення дипломатичних зусиль для створення умов безпечного пересування українських трудових мігрантів, активізація роботи з міжнародними партнерами для реінтеграції громадян, які постраждали від торгівлі людьми, розширення програм партнерства з іноземними країнами щодо професійної підготовки та зайнятості українців).

6. Ефективне управління та моніторинг міграційних процесів (впровадження цифрових платформ для моніторингу міграційних потоків та оперативного реагування на зміни, покращення збору та аналізу статистичних даних щодо міграції та ринку праці, розробка державних програм сприяння поверненню мігрантів та їхньої соціально-економічної реінтеграції).

7. Протидія нелегальній міграції та торгівлі людьми (посилення прикордонного контролю з урахуванням сучасних загроз та змін у міграційних маршрутах, запровадження програм добровільного повернення нелегальних мігрантів із залученням міжнародних організацій, вдосконалення законодавства для забезпечення дієвого механізму покарання за правопорушення, пов'язані з торгівлею людьми та нелегальною міграцією).

8. Стимулювання повернення мігрантів та залучення інвестицій (розвиток програм підтримки малого та середнього бізнесу для повернення трудових мігрантів, впровадження механізмів сприяння інвестуванню українською діаспорою у національну економіку, запровадження ініціатив для повернення висококваліфікованих кадрів, зокрема через надання податкових пільг та грантових програм).

9. Розвиток резильентної економіки, яка здатна адаптуватися до змін, протистояти кризам і швидко відновлюватися після них та ґрунтується на гнучкості, інноваціях і стійкості до зовнішніх викликів. Основними характеристиками резильентної економіки є: диверсифікація (наявність різних секторів і ринків, що знижує залежність від окремих галузей), інновації та технологічний розвиток (впровадження нових технологій для підвищення продуктивності), стійкість фінансової системи (надійні

банки, ефективні механізми підтримки підприємств), гнучкість ринку праці (здатність швидко адаптуватися до змін у зайнятості), ефективне державне управління (швидке реагування на виклики, підтримка підприємств та населення), достатня кількість кваліфікованої робочої сили ін.

ВИСНОВКИ

Міграційні процеси в Україні після здобуття незалежності зазнали суттєвих змін – на початковому етапі спостерігалось зростання населення завдяки репатріації, однак згодом еміграція українців набула масового характеру, що спричинило як позитивні (зменшення безробіття, валютні надходження), так і негативні (депопуляція, порушення сімейних зв'язків) наслідки. Останні роки відзначилися активізацією міграції, зумовленою геополітичними та економічними факторами, зокрема тимчасовою окупацією територій, спрощенням виїзду до ЄС та наслідками повномасштабного вторгнення РФ на територію України.

У післявоєнний період міграційні процеси в Україні визначатимуться масштабами повернення біженців і ВПО, темпами відновлення економіки та інфраструктури, державними програмами з реінтеграції населення, залученням іноземних інвесторів і робочої сили, а також міграційною політикою ЄС щодо українців.

Міграційна політика – це цілеспрямована діяльність держави та громадянського суспільства, що включає систему правових, адміністративних, економічних та соціальних заходів, спрямованих на регулювання міграційних процесів, управління міграційними потоками, забезпечення національної безпеки, соціальної стабільності та використання міграційного потенціалу для сталого розвитку країни в умовах глобальних і регіональних викликів. Регулювання міграційних процесів у післявоєнний період може бути спрямоване на: удосконалення законодавчої бази, управління міграційними потоками та інтеграція мігрантів, свобода пересування та правовий захист, запобігання дискримінації та забезпечення соціальної стабільності, розвиток міжнародної співпраці, ефективне управління та моніторинг міграційних процесів, протидія нелегальній міграції та торгівлі людьми, стимулювання повернення мігрантів та залучення інвестицій, розвиток резильєнтної економіки та ін.

АНОТАЦІЯ

У розділі здійснено дослідження міграційних процесів в Україні у воєнний та післявоєнний період. Зауважено, що міграційні процеси в Україні після здобуття незалежності зазнали суттєвих змін – на початковому етапі спостерігалось зростання населення завдяки репатріації, однак згодом еміграція українців набула масового характеру, що

спричинило як позитивні (зменшення безробіття, валютні надходження), так і негативні (депопуляція, порушення сімейних зв'язків) наслідки. Підкреслено, що останні роки відзначилися активізацією міграції, зумовленою геополітичними та економічними факторами, зокрема тимчасовою окупацією територій, спрощенням виїзду до ЄС та наслідками повномасштабного вторгнення РФ на територію України. Наведено статистичні данні щодо структури міграційних процесів за участі ВПО та українських біженців у період з 24.02.2022 р. по теперішній час. Означено, що у післявоєнний період міграційні процеси в Україні визначатимуться масштабами повернення біженців і ВПО, темпами відновлення економіки та інфраструктури, державними програмами з реінтеграції населення, залученням іноземних інвесторів і робочої сили, а також міграційною політикою ЄС щодо українців. Визначено авторське поняття «міграційна політика». Констатовано, що, регулювання міграційних процесів у післявоєнний період може бути спрямоване на: удосконалення законодавчої бази, управління міграційними потоками та інтеграція мігрантів, свобода пересування та правовий захист, запобігання дискримінації та забезпечення соціальної стабільності, розвиток міжнародної співпраці, ефективне управління та моніторинг міграційних процесів, протидія нелегальній міграції та торгівлі людьми, стимулювання повернення мігрантів та залучення інвестицій, розвиток резильєнтної економіки та ін.

Література:

1. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 р. №482-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 11.01.2025)
2. Білан А.Н., Мельничука С.М. Державна міграційна політика України в умовах глобальних викликів: правові питання. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2023. Вип.2(102). С. 24-34 URL: <https://luhbulletin.dnuvs.ukr.education/index.php/main/article/view/102/95> (дата звернення: 14.01.2025)
3. Лібанова Є.М., Позняк О.В., Цимбал О.І. Масштаби та наслідки вимушеної міграції населення України внаслідок збройної агресії російської федерації. *Демографія та соціальна економіка*. 2022, № 2 (48). С. 37-57.
4. Внутрішньо переміщені особи. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html> (дата звернення: 14.01.2025)
5. Мінсоцполітики оприлюднило статистику про кількість ВПО в Україні за областями. Антикризисний медіа-центр. URL: <https://acmc.ua/minsoczpolityky-oprylyudnylo-statystyky-pro-kilkist-vpo-v-ukrayini-za-oblastyamy/> (дата звернення: 12.01.2025)

6. Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні (опитування загального населення) Міжнародної організації міграції(квітень 2024 р.) URL: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_UKR_GPS_Internal%20Displacement%20Report_Round%2016_UA_June%202024.pdf (дата звернення: 10.01.2025)

7. Українські біженці після трьох років за кордоном. Четверта хвиля дослідження (аналітична записка). Центр економічних стратегій. URL: https://ces.org.ua/refugees_fourth_wave/ (дата звернення: 04.01.2025)

8. Про Концепцію державної міграційної політики: Указ Президента України від 30.05.2011 р. №62/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/622/2011#top> (дата звернення: 12.01.2025)

Information about the author:

Shperun Khrystyna Vsevolodivna,

Candidate of Law,
Associate Professor of the Department of Assessment,
International Law and Law Enforcement Activities
Kherson State University
27, University str., Kherson, 73000, Ukraine